

విజయనగర రాజులు

యోధులు, సామంతరాజులు గ్రామాలను ఎలా తమ ఆధీనంలోకి తెచ్చుకున్నది వాటిని కాకతీయులు తమ ఆధీనంలోకి తీసుకొని విశాల సామ్రాజ్యాన్ని ఎలా స్థాపించారో గత పాఠ్యాంశములో తెలుసుకున్నాం. ఢిల్లీ సుల్తాన్లు వరంగల్లును జయించడంతో కాకతీయ సామ్రాజ్యం అస్తమించింది. అనంతరం ఔత్సాహిక యోధులైన నాయకులు విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించారు. అదే విజయనగర సామ్రాజ్యం లేదా కర్ణాటక సామ్రాజ్యంగా పిలవబడింది.

విజయనగరం అంటే విజయాల నగరం అని అర్థం. కర్ణాటకలో తుంగభద్ర నది ఒడ్డున ఈ నగరాన్ని నిర్మించారు. దీనిని విద్యారణ్య స్వామి ఆశీస్సులతో క్రీ.శ.1336 లో హరిహరరాయలు, బుక్కరాయలు స్థాపించారు. విజయనగర రాజులు విరూపాక్ష దేవుడిని కొలిచేవారు. వారే ఈ ఆలయాన్ని నిర్మించి విస్తృతపరిచారు. విజయనగర సామ్రాజ్యం సుమారు 250 సంవత్సరాలు వర్ధిల్లింది. కాని ఒకే కుటుంబం పరిపాలించలేదు. హరిహరబుక్కరాయల తర్వాత సంగమ, సాళువ, తుళువ, అరవీటి వంశాలు ఒకరి తర్వాత మరొకరు పరిపాలించారు. అందులో కొందరు చక్రవర్తులు కన్నడ భాష మాట్లాడేవారు. కాని కృష్ణదేవరాయలు తెలుగు భాషకు సముచిత ప్రాధాన్యతనిచ్చాడు.

తుంగభద్ర నదికి ఉత్తరంగా కొన్ని కొత్త రాజ్యాలు వెలిశాయి. అవి బహమనీ రాజ్యం. మొదటగా ఇది మహా సామ్రాజ్యం. దాని ముఖ్య పట్టణం గుల్బర్గా. అనంతరం, క్రీ.శ.1489-1520 కాలంలో ఐదు చిన్న రాజ్యాలుగా విడిపోయింది. వీటిలో బీజాపూర్, గోల్కొండ పెద్ద రాజ్యాలుగా అవతరించాయి. అందులో ఎక్కువ భాగం

నేటి కర్ణాటక, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలలో ఉంది. ఈ రాజ్యాలను ఇరాన్, అరేబియా నుండి వచ్చిన సుల్తాన్లు, యోధులు పరిపాలించారు. ఈ రాజ్యాలన్నీ నిరంతరం యుద్ధాలు చేస్తూ, తమ రాజ్య విస్తరణకు ప్రయత్నించాయి. వీరు స్థానిక యోధులను, నాయకులను నియమించు కున్నట్లు గత అధ్యాయంలో చదువుకున్నాం. వారి ద్వారా గ్రామాలలో రైతులు, వ్యాపారస్తుల దగ్గర నుండి శిస్తు వసూలు చేసేవారు, గ్రామాలను అదుపులో ఉంచుకునేవారు.

విజయనగర రాజులలో ముఖ్యులు

- హరిహరరాయలు (క్రీ.శ.1336-1357)
- మొదటి బుక్కరాయలు (క్రీ.శ.1357-1377)
- రెండవ హరిహరరాయలు (క్రీ.శ.1377-1404)
- రెండవ దేవరాయలు (క్రీ.శ.1426-1446)
- సాళువ నర్సింహరాయలు (క్రీ.శ.1486-1491)
- శ్రీకృష్ణదేవరాయలు (క్రీ.శ.1509-1529)
- అచ్యుతరాయలు (క్రీ.శ.1529-1542)
- అలియరామరాయలు (క్రీ.శ.1543-1565)
- వేంకటపతిరాయలు (క్రీ.శ.1585-1614)

మనకు ఎలా తెలుసు?

విజయనగర చరిత్ర గురించి సమకాలీన గ్రంథాలు, రాతప్రతులు, శాసనాలు, నాడు నిర్మించిన భవనాలు, నిత్యజీవిత పరిపాలన, సామాజిక సంస్థలు అందించిన వివరాల ఆధారంగా తెలుసుకోవచ్చు. పలు దేశాల నుండి వచ్చిన పర్యాటకులలో ఇటలీ యాత్రికుడైన నికోలో కోంటి విజయనగరాన్ని క్రీ.శ. 1420 సంవత్సరంలో మొదటగా సందర్శించాడు. అబ్దుల్ రజాక్ అనే పర్షియన్ వర్తకుడు క్రీ.శ. 1443, పోర్చుగీసు యాత్రికులైన పెయిజ్ క్రీ.శ. 1520, న్యూనిజ్ క్రీ.శ. 1537లో సందర్శించి రాసిన రచనల ద్వారా విజయనగర చరిత్రకు సంబంధించిన విలువైన సమాచారం తెలుస్తోంది.

విజయనగర పట్టణం :

విజయనగర పట్టణాన్ని తుంగభద్ర నది ఒడ్డున నిర్మించారు. ఇక్కడ ప్రాచీన విరూపాక్ష, పంపాదేవి ఆలయాలు కలిసి ఉంటాయి. అబ్దుల్ రజాక్ తెలిపిన ప్రకారం నగరం ఏడు వలయాలతో ఏర్పడి, కోట గోడలు కలిగి ఉంది. అందులో కొన్ని కోటల నిర్మాణాన్ని పురావస్తు శాస్త్రవేత్తలు కనుగొన్నారు.

పోర్చుగీసు సందర్శకుడు నగరాన్ని వర్ణిస్తూ రాజులు దుర్భేధ్యమైన కోట గోడలు, గోపురాలతో నగరాన్ని నిర్మించినట్లు తెలిపాడు. ఇలాంటి పటిష్టపంతమైన గోడలు మరెక్కడా లేవు. అందమైన భవనాలను కోట లోపల వరుసగా నిర్మించారు. విశాలమైన వీధులలో, అందమైన భవనాలలో ముత్యాలు, వజ్రాల వ్యాపారం జరిగేది. ప్రపంచంలోని అన్ని రకాల వస్త్రాలు అమ్మేవారు. సాయంత్రం పూట గుర్రాలు, కూరగాయలు, పండ్లు, కలప వస్తువుల సంత జరిగేది.

- ◆ కూరగాయలు, పండ్లు, గుర్రాలను సాయంత్రం ఎందుకు అమ్మేవారు?

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ

చిత్రం-15.1

తిరుమల దేవాలయంలో ప్రతిష్ఠించిన
శ్రీకృష్ణదేవరాయలు మరియు ఇరువురు భార్యల
కంచు విగ్రహాలు

పురావస్తు శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం నగరం నాలుగు భాగాలుగా విభజించబడింది. మొదటి భాగంలో గుట్టలపైన ఆలయాలు నిర్మించారు. రెండవ భాగంలో పంట భూములు, కాల్వలు, మూడవ భాగంలో అంతఃపుర భవనాలు, రాజ భవనాలు, ముఖ్య నాయకుల నివాసాలు, నాల్గవ భాగంలో సామాన్య ప్రజలు నివసించేవారు. ప్రతి విభాగాన్ని వేర్వేరుగా చూపించే పటం కింద ఉంది.

- ◆ విజయనగరం, వరంగల్లు పట్టణాల మధ్య భేదాలను, పోలికలను గుర్తించండి.

పటం-1 : విజయనగర పట్టణం

- ◆ ఆధునిక నగరాలలో ఈ రకమైన కోటగోడలు ఎందుకు నిర్మించడం లేదు?

సైన్యం - సైనిక అధికారులు :

యుద్ధాలలో శక్తివంతమైన సైనికులు ఎలా పోరాడుతున్నారో మీరు వినే ఉంటారు, చదివే ఉంటారు.

- ◆ దేశాల సైన్యాన్ని ఏది శక్తివంతం చేస్తుందని మీరు భావిస్తున్నారు?
- ◆ ఆధునిక సైనికులు వాడే ఆయుధాలు, యుద్ధ సామగ్రి ఏది?

మనమిప్పుడు విజయనగర రాజుల కాలంలో ఉపయోగించిన యుద్ధ సామగ్రి గురించి తెలుసుకుందాం.

విజయనగర రాజులు సైనిక శక్తిని బలోపేతం చేయడానికి పెద్ద మొత్తం ఖర్చు చేశారు. అరేబియా, ఇరాన్

దేశాల నుండి మేలి రకం గుర్రాలను పశ్చిమ తీరంలోని ఓడల ద్వారా దిగుమతి చేసుకున్నారు. సైనికులను నియమించుకున్నారు. కోట గోడలు పటిష్టవంతంగా నిర్మించారు. రెండవ దేవరాయలు ముస్లిం పోరాట యోధులను నియమించి వారికి నూతన యుద్ధతంత్రాలు నేర్పించాడు. వారికి సైనిక శిబిరంలో మసీదులు కూడా నిర్మించాడు. ఆ రోజుల్లోనే తుపాకులను, ఫిరంగులను ప్రవేశపెట్టాడు. భారతదేశంలోనే ఆధునిక అశ్వదళం, సైనిక దళాలను రెండింటినీ కలిపి ఒక శక్తివంతమైన సైన్యాన్ని ఏర్పరిచాడు.

- ◆ ఆ రోజుల్లో వేగవంతంగా కదలడానికి అశ్వదళాలను ఉపయోగించారు. వాటి స్థానంలో నేడు వేటిని ఉపయోగిస్తున్నారు?
- ◆ ఏనుగులు నిదానంగా కదులుతూ శత్రు శిబిరాలలో దాడులు చేయడంలో శక్తివంతమైనవి. ప్రస్తుతం వాటి స్థానంలో ఏమి ఉన్నాయి?

సైనిక దళాల నాయకుడు-అమరనాయకుడు :

మొత్తం రాజ్యాన్ని సైనిక అధికారులే పరిపాలనా నియంత్రణ చేసేవారు. వారు ఎవరు, వారు ఏమి చేసేవారో మనం ఇప్పుడు తెలుసుకుందాం. పోర్చుగీసు యాత్రికుడైన డోమింగో పెయిజ్ శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలంలో విజయనగరం సందర్శించినప్పుడు పేర్కొన్న విషయాన్ని చదవండి.

“రాజు వద్ద గల లక్షల కొద్ది బలమైన సైన్యంలో 35,000 అశ్వదళం, ఏ సమయంలోనైనా, ఎక్కడైనా యుద్ధం చేయడానికి సిద్ధంగా ఉండేవారట. అందువల్ల ఆయన అంటే ఇతర రాజులకు భయం.

“ప్రభువు వర్గం నుండే సైనికదళ అధికారులను నియమించేవారు. వీరికి రాజ్యంలోని పట్టణాల మీద, నగరాల మీద, గ్రామాల మీద విస్తృతమైన అధికారం ఉండేది. వీరిలో కొందరు లక్షల కొద్దీ బంగారు నాణాలు పన్నులుగా వసూలు చేసుకొనేవారు. మరికొందరు రెండు

వందల, మూడు వందల, ఐదు వందల, వేయి చొప్పున నాణాలను వసూలు చేసుకొనేవారు. సైనిక దళాధిపతి నిర్వహించే సైన్యం ఆధారంగా (పదాతి, అశ్వదళ, గజ) బంగారు నాణాల వసూళ్ళను రాజు నిర్ణయించేవాడు. ఇటువంటి సొమ్మును నాయకుడు పదాతి దళాలు, గుర్రాలు, ఏనుగుల పోషణకోసం ఖర్చు పెట్టేవారు. ఏ సమయంలోనైనా వీటిని యుద్ధానికి సంసిద్ధంగా నిలిపేవారు. ఇదే కాకుండా రాజుకు వార్షిక చెల్లింపులు, బహుమానాలు సమర్పించుకునేవారు. దళాధిపతులు, నాయకుల సైన్యంతో పాటు రాజుకి సొంతసైన్యం తోడుండేది. వీరికి రాజే జీతభత్యాలు చెల్లించేవాడు.”

పై విషయాల ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు జవాబులివ్వండి:

- ◆ శ్రీకృష్ణదేవరాయలు అంటే ఇతరులకు ఎందుకంత భయం?
- ◆ గ్రామాలను, పట్టణాలను ఎవరు నియంత్రించేవారు?
- ◆ అందరూ సమానంగా ఆదాయం పొందేవారా?
- ◆ గ్రామాలను, పట్టణాలను అదుపులో పెట్టుకోవడానికి దళాధిపతులు, నాయకులు ఏమి చేసేవారు?
- ◆ నాయకులు పొందిన గ్రామాల ఆదాయం నుండి ఎలాంటి ప్రతిఫలాలు రాజులకు చెల్లించేవారు?
- ◆ నాయకుల సైన్యంపైనే రాజు ఆధారపడేవాడా?

సైనిక దళాధిపతులను నాయకులుగా కూడా నియమించేవారు. వీరినే అమరనాయకులుగా పిలిచారు. వీరికి ‘అమరం’పైన ఆదాయం వసూలు చేసే బాధ్యతను అప్పజెప్పేవారు. అమరం అంటే నిర్ణీత ప్రాంతంపై రెవెన్యూ శిస్తు వసూలు చేసే అధికారం. అంటే వీరికి ఇచ్చిన గ్రామాలు, పట్టణాల నుండి రెవెన్యూ వసూలు చేసుకొని, ఉపయోగించుకొనే అధికారం ఉంటుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ

అంతేకాకుండా ఆదాయంతో సైనిక దళాలను పోషించే బాధ్యత కూడా వీరికి ఉండేది. వీరి ఆధీన ప్రాంతాలపై పరిపాలన, న్యాయపరమైన అధికారాలను కలిగిఉండేవారు. నేరస్థులకు చట్టపరమైన కఠిన శిక్షలు అమలు చేసే అధికారం కూడా వీరికిఉంది. ఇది నాటి ఢిల్లీ సుల్తానుల పరిపాలనకు దగ్గరగా ఉండేది. వారు కూడా ‘ఇక్తా’ల అధికారులైన ‘అమీర్’లకు రెవెన్యూ వసూలు చేసుకునే అధికారం కల్పించారు.

చాలా మంది అమరనాయకులు తెలుగు వీరులే. వీరు సొంత గ్రామాలనుండి లేదా వారి బంధువుల నుండి సైనికులను నియమించుకొని శిక్షణ ఇచ్చేవారు. ఈ సైనికులు రాజు కంటే నాయకులకే విధేయులై ఉండేవారు. శక్తివంతమైన నాయకులైన సాళువ నర్సింహ లేదా నరసనాయకుడు విశాల భూభాగంపై అధికారాన్ని పొంది కొన్ని సందర్భాలలో విజయనగర రాజులకు సవాలుగా నిలిచేవారు. ఒకవేళ రాజు చనిపోతే రాజ్యాన్ని శక్తివంతమైన నాయకులు తమ చేతుల్లోకి తీసుకొని తమనితాము రాజుగా ప్రకటించుకొనేవారు.

మనమిప్పుడు పోల్చుదాం :

మీరు చోళ రాజుల గురించి చదివారు. వారు భూమి శిస్తును మండళ్ళ ద్వారా ఎలా వసూలు చేశారనేది తెలుసుకున్నారు. కాని విజయనగర సామ్రాజ్యం అమరనాయకులతో సైనికంగా బలపడింది. గ్రామాలు, పట్టణాలు మొత్తం వీరి అజమాయిషీలోనే ఉండేవి.

- ◆ నేటి గ్రామాలలో అమరనాయక వ్యవస్థ ఉండి ఉంటే దాని ప్రభావం ఎలా ఉండేది? మీ తరగతిలో చర్చించండి.
- ◆ మన దేశంలో నేడు గ్రామ/పట్టణ పరిపాలన ఎలా నిర్వహిస్తున్నారో చదివారు. దీనిని విజయనగర పాలనతో పోల్చండి. భేదాలను తెలపండి.

అమరనాయకులు-వ్యవసాయం :

విజయనగర పాలనలో నియమించబడిన నాయకులు చాలా వరకు రైతులే. వీరందరూ తెలుగు మాట్లాడేవారే. వీరి సైన్యంలో కూడా తెలుగు మాట్లాడే సైనికులే ఎక్కువ ఉండేవారు. కొందరు రైతులు దక్షిణ భారతదేశంలో గల కొన్ని ప్రాంతాలను తమ ఆధీనంలోకి తెచ్చుకొన్నారు. ఈ నాయకులు పెద్ద మొత్తంలో భూమిని సేద్యంలోకి తీసుకొచ్చారు. నీటిపారుదల కోసం

చిత్రం-15.2 హజార రామాలయంలో రాతి రథం

కాలువలు, చెరువులు నిర్మించారు. వీరు నేటి ఆంధ్రప్రదేశ్ లోనూ, తమిళనాడు లోనూ చాలా చోట్ల స్థిరపడ్డారు. ప్రత్యేకంగా వారు నల్లరేగడి ప్రాంతాలను ఎంపిక చేసుకున్నారు.

రాజులు, నాయకులు, వర్తకులు వర్షపు నీటిని ఒడిసిపట్టి నిల్వ చేయడానికి చెరువులు, కాలువలు నిర్మించారు. నీటి పారుదల మెరుగుపరచడంలో దైవాలయాల సైతం తమ వంతు సహకారాన్ని అందించినట్లు క్రీ.శ.1494లో వేయించిన తిరుమల శాసనాల ద్వారా తెలుస్తోంది:

“చంద్రగిరి శాసనాల ప్రకారం తిరుమల దేవాలయం తిమ్మయ్య దండనాయకుడు దేవాలయ నిధికి చెల్లించిన 300 బంగారు నాణాలతో దేవాలయ చెరువుల నుండి కాలువలు తవ్వించినట్లు, పండిన పంటలు దేవతలకు నైవేద్యం పెట్టడానికి వెచ్చించినట్లు తెలుస్తోంది.”

ఈ ప్రయత్నాల ఫలితంగా సామ్రాజ్యంలోని అనేక ప్రాంతాలలో వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెరిగి గణనీయమైన అభివృద్ధి సాధించింది. ఇది వ్యాపార రంగానికి ప్రేరణ కలిగించింది.

- ♦ వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెరుగుదలతో నాయకులు ఎలాంటి లాభాలు పొందారు?

వ్యాపారం - అశ్వీక దళం :

విజయనగర కాలంలో వ్యవసాయంతో పాటు చేతివృత్తులైన చేనేత వస్త్రాల ఉత్పత్తి బాగా పెరిగింది. ఈ కాలంలో వ్యాపారంలో మార్పులు వచ్చాయి. దేశంలోని కోస్తా తీర ప్రాంతాలలో వ్యాపార కేంద్రాలు నెలకొల్పారు. స్థానిక వ్యాపారస్తులు, ఇతర ప్రాంతాల వ్యాపార వర్గాలైన అరబ్బులు, యూదులు, అర్మేనియా వారు ఈ ఓడరేవుల నిర్వహణ చూసేవారు. ఆ రోజుల్లో యుద్ధాల్లో ఉపయోగించే అశ్వాలను పెంచే పరిజ్ఞానం భారతదేశంలో అంతగాలేదు. కాబట్టి అరబ్బుల నుండి భారత ద్వీపకల్ప రాజులు, నాయకులు యుద్ధ విద్యలో ఆరితేరిన అశ్వాలను, తుపాకులను దిగుమతి చేసుకునేవారు. సుగంధ ద్రవ్యాలు, వస్త్రాలు, చేతివృత్తుల ఉత్పత్తులు మొదలైనవి గతంలో లాగే ఎగుమతి చేసేవారు.

రేవులు, మార్కెట్ పట్టణాలకు తోడుగా రాజ్యంలో ఇతర పట్టణాలను రక్షణ, పరిపాలన నిమిత్తం వ్యూహాత్మకంగా అభివృద్ధి చేశారు. ఇలాంటి కొన్ని పట్టణాలు శాశ్వతంగా అతిపెద్ద తీర్థయాత్ర కేంద్రాలుగా పేరు గడించాయి.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు : గొప్పపాలకుడు.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు క్రీ.శ. 1509 నుండి 1529 వరకు పరిపాలించాడు. బహమనీ సుల్తానులు, గజపతులకు వ్యతిరేకంగా విజయనగర సైన్యాన్ని విజయవంతంగా నడిపించిన గొప్ప యోధుడు. ఇతనికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేసిన కర్ణాటక, ఆంధ్ర, తమిళనాడు ప్రాంతాలలోని నాయకులను అణచివేశాడు. ఈవిధంగా సామ్రాజ్యంపై ఆధిపత్యం సంపాదించాడు. ప్రత్యేకంగా దక్షిణ ప్రాంతం, కృష్ణా నది తూర్పు తీర ఓడరేవులపై నియంత్రణ సాధించాడు.

ఇదే సమయంలో పశ్చిమ తీరంలో గోవాలో పోర్చుగీసువారు ఓడరేవులవద్ద స్థావరాలు ఏర్పరచుకొని నియంత్రణ సాధించారు. కృష్ణదేవరాయలు వీరితో స్నేహపూర్వక సంబంధాలు నెలకొల్పాడు. ప్రత్యేకంగా గుర్రాలు, పేలుడు సామాగ్రిని వారి నుండి పొందడానికి ఇలా చేశాడు. తన సైన్యంలో పోర్చుగీసు దళాలను చేర్చుకున్నాడు. వారితో దళాలను కూడా ఏర్పాటు చేశాడు.

ప్రతి సంవత్సరం విజయదశమి నాడు పెద్ద ఎత్తున పండగ జరిగేది. సైనిక దళ ప్రదర్శన నిర్వహించేవారు. ఇది పెద్ద ఎత్తున సైనిక కవాతుతో ముగిసేది. ఆ రోజున అమరనాయకులు, ప్రముఖులు, చక్రవర్తికి కానుకలు, కప్పం చెల్లించేవారు. కృష్ణదేవరాయలు తమ సామ్రాజ్యంలో గల దేవాలయాలపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించేవారు. వారు

స్వయంగా తిరుపతి, శ్రీశైలం, అహోబిలం సందర్శించేవారు. చాలా దేవాలయాలకు పెద్ద మొత్తంలో విరాళాలు సమర్పించేవారు.

శ్రీకృష్ణదేవరాయల శాసనాలలో పేర్కొన్న విధంగా అనేక యుద్ధాలలో విజయం పొంది లభించిన ధనరాశులను దక్షిణ భారతదేశంలోని పెద్ద పెద్ద దేవాలయాలకు పంచిపెట్టాడు. ఈ దేవాలయాలలో ఇతని గౌరవార్థం 'రాయగోపురం' అనే ఎత్తయిన ఆలయ ముఖద్వారాలను నిర్మించారు. ఈ రకమైన దానశీలత వల్ల దక్షిణ భారతదేశంలోని ప్రజలలో అతని పేరు చిరకాలంగా గుర్తుంచుకునేటట్లు చేసింది. విజయనగర పట్టణంలో కూడా కొన్ని సుందర దేవాలయాలను నిర్మించాడు.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు స్వయంగా తెలుగు సాహిత్యంలో కవి. అతడు 'అండాళ్' అనే తమిళ భక్తి కవయిత్రి జీవితం గురించి 'అముక్తమాల్యద' గ్రంథం రాశాడు. వీరికాలంలో అల్లసాని పెద్దన, ధూర్జటి, తెనాలి రామకృష్ణుడు, ముక్కు తిమ్మన, పింగళి సూరన, రామరాజ భూషణుడు, మాదయగారి మల్లన, అయ్యలరాజు రామభద్రుడు వంటి "అష్ట దిగ్గజాలు" రాయల కొలువును అలంకరించారు.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు వారసులైన అచ్యుతదేవరాయ, ఆళియ రామరాయల కాలంలో విజయనగర రాజుల ప్రాబల్యం మరింతగా పెరిగింది. వీరు బహమనీ సుల్తానుల

చిత్రం-15.3 హజార రామాలయం కుద్యుభలకం : దీని ఆధారంగా నీవు ఒక కథ రాయగలవా?

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వారిచే ఉచిత పంపిణీ

రాజ్య వ్యవహారాలలో జోక్యం చేసుకొన్నారు. వీరి నిరంతర జోక్యం ఫలితంగా ఆందోళన చెందిన ఐదుగురు బహమనీ సుల్తానులు క్రీ.శ. 1565లో ఏకమై రక్కసి తంగడి యుద్ధం లేదా తల్లికోట యుద్ధంలో రామరాయలను ఓడించి, విజయనగర పట్టణాన్ని దోచుకొని సర్వనాశనం చేశారు. అనంతరం వచ్చిన వారసులు రాజధానిని తిరుపతికి సమీపంలోని చంద్రగిరికి తరలించారు. కాని పూర్వ వైభవాన్ని సాధించలేకపోయారు. కొంత ప్రాంతాన్ని సుల్తానులు ఆక్రమించుకోగా మిగిలిన భూభాగాలపై నాయకులు స్వతంత్ర రాజులుగా ప్రకటించుకున్నారు.

కీలక పదాలు:

అమరనాయక

అమీర్

ఇక్తా

పురావస్తు శాస్త్రవేత్తలు

రాయగోపురం

చిత్రం-15.4 కాంచీపురంలోని ఏకాంబరేశ్వర ఆలయ గోపురం

మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి

- 1) పోర్చుగీసు పర్యాటకులు విజయనగర కోటలను, సైన్యాల గురించి తెలుసుకోవడానికి ఎందుకు ఆసక్తి చూపారు?
- 2) విజయనగర రాజులు ఓరుగల్లు మాదిరి పట్టణం మధ్యలో నివసించకుండా ప్రత్యేకంగా ఎందుకు నివసించారు?
- 3) చరిత్రకారుల భావనలో విజయనగర రాజ్యం పెద్ద ఎత్తున సైనిక శక్తి గలది. అది సామాన్య ప్రజలపై ఏ రకమైన ప్రభావం చూపి ఉంటుందని మీరు భావిస్తున్నారు?
- 4) అమరనాయకులు ఎందుకు శక్తివంతులుగా ఉన్నారు?
- 5) కాకతీయుల పాఠంలోని నాయంకరులు, ఈ పాఠంలోని అమరనాయకుల మధ్య భేదాలు, పోలికలు వివరించండి.
- 6) విజయనగర సైన్యం పశ్చిమ కోస్తా దిగుమతులపై ఎందుకు ఆధారపడి ఉంది?
- 7) శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు తన రాజ్య బలోపేతానికి శత్రువులతో యుద్ధాలు చేశాడు. ఆ పట్టికను తయారు చేయండి.